

İstanbul Barosu Raporu

17.18.19/6/1977

TBB

elgözü

Genel Kuruluna sunulmuştur

024

TÜSTAV

Arşivi

Nebl Varuy

Koleksiyonu

Ceza Muhakemeleri Usulu Yasasında Antidemokratik

Hükümler

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası

Madde 14/2

Anayasamızın 132. maddesine göre, hiçbir kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremeyeceğinden, "Amme emniyeti için dava naklini istemek Adliye vekiline aittir" fıkrası kalkmalıdır.

Madde 61

Anayasanın 19/3. maddesine göre kimse dini inanç ve kanaatların açıklanmaya zorlanmayacağından, tanığa dininin sorulması antidemokratiktir. Bu nedenle 61. maddedeki "dini" sözcüğü kalkmalıdır.

Madde 86

2 nci fıkraya şu cümle ilâve edilmelidir.

Kitap, Dergi ve gazete yayını yoluyla işlenen suçlarda subut vasıtalarından olmak üzere sadece yeteri kadar nüsha zabt olunabilir. Toplama niteliğinde zabıt kararı verilemez.

Madde 104/3

Anayasanın 30. maddesine göre tutuklama ancak zorunlu hallerde başvurulacak bir önlemdir. 104/3 önlem değil adeta ceza niteliğindedir. Bu nedenle kalkmalıdır.

Madde 107

Anayasanın 30. maddesine göre tutuklanan veya yakalanan kimsenin durumu hemen yakınlarına bildirileceğinden 107. deki "tutuklanmanın gayesini ihlâl etmemek şartıyla" ve "tutuklanan isterse" kısımları kalkmalıdır.

Madde 108/5

1961 Anayasanın 30. maddesinde, yakalanan kişinin engeç 24 saat sonra yargıç önüne çıkarılması zorunluymken 12 Mart döneminde gerek Anayasanın bu maddesinde gerek usul yasasında yapılan değişikliklerle bu süre çok uzatılmıştır. Anayasanın 14. maddesine aykırı olan bu durumun giderilmesi için yargıç önüne çıkarılma süresi 24 saate indirilmelidir.

Madde 117/Son

Bir kısım tutukluların kefaletle salıverilmelerini önleyen bu fıkra Anayasanın eşitlik ilkesine aykırıdır. Esasen bu fıkranın gönderme yaptığı 200. maddenin son fıkrası Anayasa mahkemesince kaldırılmış olduğundan, bugün uygulama alanı kalmamıştır. Bu nedenle kaldırılmalıdır.

Madde 128/2

108. maddede belirttiğimiz gerekçe uyarınca bu fıkradaki " 7 gün içinde" deyimini " 24 saat içinde" olarak değiştirilmelidir.

Madde 138

Bu madde yalnız 15 yaşını bitirmemiş olanlara ve akıl ve bedence sakat bulunanlara mahkemece müdafii tayin edilebileceğini kabul etmiştir. Oysa Avrupa İnsan Hakları sözleşmesine göre, parası olmasa da herkesin kendisini bir müdafii ile savundurma hakkı vardır. Bu nedenle madde şu biçimde değiştirilmelidir:

"Sanığın müdafii yoksa mahkemece kendisine bir müdafii tayin olunur. Sanığın geliri yoksa adli yardımdan yararlanır. Parası varken kendisine bir müdafii tayin etmemişse, tarifede yazılı asgari ücret kendisinden alınır."

Madde 143/1-2

Maddenin 1 ve 2. fıkraları bugünkü durumuyla Anayasanın 31. maddesindeki savunma hakkını sınırlayan bir maddedir. Fıkralar şu şekilde değiştirilmelidir.

"Müdafii soruşturmanın her safhasında davaya ilişkin her çeşit yazı ve belgeleri incelemek hakkına sahiptir.

Hazırlık soruşturması ve ilk soruşturmada soruşturmanın bir süre gizli tutulmasında zorunluluk görülen hallerde incelenme istemi reddedilebilir. Red kararına karşı müdafii tarafından asliye ceza mahkemesinde itiraz olunur." 3. ve 4. fıkralar aynen kalacak.

Madde 144/1

Anayasanın 31. maddesindeki savunma hakkı uyarınca 144/1 şu biçimde değiştirilmelidir.

"Gözaltına alınan veya tutuklu bulunan kişi müdafii ile her zaman görüşebilir ve mühabere edebilir."

Madde 148/3-4

Anayasanın 137. maddesine göre savcılar yalnız idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdırlar. Yargısal işlem ve kararlarında bağımsız olmaları gerekir. Bu nedenle Adalet Bakanı ve Valilerin, Savcılara dava açmaları için istemde bulunmalarına ilişkin 3. ve 4. fıkralar kaldırılmalıdır.

Madde 154/1

Savcılarının yargısal işlemlerinde bağımsız olmalarına ilişkin gerekçe savcılara bu konularda yardımcı olan zabıta kuvvetleri için de geçerlidir.

Bu nedenle bağımsız bir adli zabıta kurulmalı ve 154/1. in son cümlesi şu biçimi almalıdır.

"Gerek doğrudan doğruya ve gerek adli zabıta makam ve memurları vasıtasıyla her türlü soruşturmayı yapabilirler."

Madde 180

Anayasanın 31. maddesindeki savunma hakkı uyarınca bu maddeye şu fıkra eklenmelidir.

"Bu muamelelerin yapılması sırasında sanık müdafii de hazır bulunabilir."

Madde 185/2

143 ve 180. maddelerde önerdiğiniz değişiklikler uyarınca 185/2. fıkradan "müdafii" sözcüğü kaldırılmalıdır.

Madde 189

143. maddedeki gerekçeyle 189. maddeye "Cumhuriyet müddeiumumisin'den sonra "ve müdafii" sözcükleri eklenmelidir.

Madde 221/2

Anayasanın 31. maddesindeki savunma hakkını sınırlayan şu cümle kaldırılmalıdır.

"141. maddede yazılı hal müstesna olmak üzere müdafinin manii çıkması talik talebi için maznuna bir hak vermez"

Madde 227

Anayasanın savunma hakkıyla ilgili 31. maddesi uyarınca şu biçimde değiştirilmelidir.

"Sanığın bütün duruşmalara müdafisini göndermek selahiyeti vardır."

Madde 232/1

Anayasanın 31. maddesi uyarınca sanığa savunma hakkını tam olarak sağlamak amacıyla 232. maddenin ilk fıkrasının ilk cümlesi şu biçimi almalıdır.

"Tanık ve bilirkişilere cumhuriyet savcısı, sanık müdafii ve müdahil vekili doğrudan doğruya sorular sorabilirler." Bu taktirde sözcüklerinden itibaren fıkra aynen kalacak.

Madde 233/2

232/1. de önerdiğimiz değişiklik nedeniyle uygulanma alanı kalmıyan 2. fıkra kaldırılmalıdır.

Madde 318

Anayasanın 31. maddesine göre herkes davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkını meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle kullanabileceğinden sanık müdafininin murafaada bulunup, müdahil vekilinin bulunmamasına ilişkin hüküm anayasaya aykırıdır. Bu nedenle maddenin ilk cümlesinde maznunun sözcüğünden sonra "veya müdahilin" sözcüklerinin; ikinci cümlesinde maznuna sözcüğünden sonra "ve müdahile" sözcüklerinin eklenmesi gerekir.

Anayasanın savunma hakkına ilişkin aynı maddesi gereğince tutuklu sanık da mürafaada hazır bulunabilmelidir. Bu nedenle 2. fıkra kaldırılmalıdır.

Madde 339/1-2

Şeref ve haysiyet kırıcı bir suçtan dolayı mahkum olmuş bir kişinin yakınlarını bu hükmün yanlışlığını ortaya koymak hakkından yoksun bırakmak Anayasanın 14. ve 31. maddelerine aykırıdır bu nedenle 1. fıkra kalkmalı 2. fıkra şu biçimi almalıdır.

"Kafi yeterli kanıt varsa mahkeme yeniden duruşma yapmaksızın mahkumun derhal beraatine karar verir.

Madde 354/Sbn

143. madde için önerdiğimiz değişiklik uyarınca son fıkradan "hakimin müsaadesiyle" sözcükleri kaldırılmalıdır.

Madde 361/1

Anayasanın 31. maddesine göre herkes kendisi hakkındaki şikâyetin asılsızlığını ispat edebilmelidir. Şikâyetçinin şikâyetinden vazgeçmesi yüzünden şikâyet edilenin durumu askıda kalırsa bu anayasanın 14 ve 31. maddelerine aykırı düşer bu nedenle fıkranın ilk cümlesinden sonra şu cümle eklenmelidir.

"Vazgeçme halinde sanık hakkında beraat kararı verilir"

Bu değişikliğe paralel olarak 253/5 de şu biçimi almalıdır. "Muhakeme şartının gerçekleşmeyeceği anlaşılırsa davanın düşmesine karar verilir."

Madde 378

Anayasanın 31. maddesi uyarınca bu maddeye şu fıkra eklenmiştir.
"Savcı ve müdafî duruşmadan çıkarılmaz"
1696 sayılı yasayla getirilen ek maddeler,

Ek madde 2

Hukukun genel ilkelerinden biri olan "suçsuzluk karinesi"ne aykırı olarak ispat külfetini sanığa yükleyen bu madde kaldırılmalıdır.

Ek madde 3/2

Anayasanın 132. maddesindeki mahkemelerin bağımsızlığı ilkesine aykırı düşen bu fıkra kaldırılmalıdır.